

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT-01143 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-10- Nr. (17)-SD-

Finansų ministerijai

DĖL FISKALINĖS SUTARTIES ĮGYVENDINIMO KONSTITUCINIO ĮSTATYMO IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMO

Lietuvos savivaldybių asociacija (toliau – LSA), išnagrinėjusi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo Nr. XI-1289 1, 4 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo priedu konstitucinio įstatymo projektą (toliau – Konstitucinio įstatymo projektas) ir susijusių įstatymų projektus, dėkoja Vyriausybei ir Finansų ministerijai už iniciatyvą spręsti savivaldybių skolinimosi galimybių gerinimo klausimą.

Iš esmės pritardami Konstitucinio įstatymo projekto nuostatoms, vis dėlto šiame projekte dar įžvelgiame kai kuriuos trūkumus ir taisytinus aspektus, todėl teikiame pastabas ir pasiūlymus.

1. Konstitucinio įstatymo projekte numatyta savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklę taikyti tik ES ir kitos tarptautinės paramos bendram finansavimui. Manytume, kad tai būtų pernelyg siauras ir tik iš dalies sprendžiantis investicijų finansavimo problemą. Tikėtina, kad Lietuvos BVP ateityje viršys ES vidurkį ir ES paramos lėšų gausime mažai. Lietuvos greičiausiai laukia Airijos situacija (tai buvo pažymėta 2021 m. EBPO ataskaitoje), nes Airijai teko pereiti nuo viešųjų investicijų finansavimo ES lėšomis prie finansavimo nacionalinėmis lėšomis – buvo įkurti 2 savivaldybėms skirti viešųjų investicijų fondai.

Išties nėra esminio skirtumo ar projektai finansuojami ES paramos, ar valstybės biudžeto lėšomis – abu atvejai atspindi valstybės investicinę politiką ir prioritetus.

Be kita ko, Lietuvos Respublikos Prezidento pateiktas Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo Nr. XII-1289 4 straipsnio pakeitimo konstitucinio įstatymo projektas Nr.XIVP-1242 numato vertinant savivaldybės balansą leisti neįskačiuoti į išlaidas savivaldybių indėlio prisidedant prie valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų.

Vyriausybės ir LSA Dvišalės komisijos posėdyje Ministrė Pirmininkė taip pat pažymėjo esminį principą, kad jeigu projektas jau yra praėjęs tam tikrą valstybės institucijų atranką ir atitinka valstybės nubrėžtus prioritetus, yra aiškios jo apimtys ir ribos, tai ten gali būti suteikiamas lankstumas skolinis.

Atsižvelgiant į visa tai, siūlome savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklę taikyti ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų bendram finansavimui, kad savivaldybės turėtų galimybę skolintis prisidėjimui prie tokių projektų.

2. Atkreiptinas dėmesys, kad numatyta savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklė nėra taikoma savarankiškiems (vien tik iš savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamiems) projektams, todėl skolintis tokiems projektams savivaldybės ir toliau negalėtų.

Visgi, jeigu šiuo metu dar nebūtų pritarimo įteisinti lankstumo taisyklę visiems savarankiškiems savivaldybių projektams, siūlytume svarstyti bent jau kompromisinį sprendimą. Galima būtų suteikti savivaldybėms galimybę ribotai skolintis savarankiškų projektų įgyvendinimui tik apibrėžtose prioritetinėse investavimo srityse, pavyzdžiui, susijusiose su energinio efektyvumo didinimu, klimato kaita ar skaitmeninimu, o taip pat skolintis ir savivaldybių atsiperkantiems projektams be tematinių apribojimų.

Pažymėtina, kad jau ir dabar (faktiškai nuo 2019 metų) yra įteisintos tam tikros išimties savivaldybių atsiperkantiems projektams. 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 13 str. 1 dalies 4 punkte įtvirtinta nuostata, kad „savivaldybės metinio grynojo skolinimosi suma finansų ministro nustatyta tvarka 2019 ir 2020 metais atrinktiems projektams, kuriais prisidedama prie regiono ir (arba) savivaldybės socialinės ir ekonominės plėtros tikslų, nustatytų strateginio planavimo dokumentuose, pasiekimo ir mažinamos savivaldybės biudžeto išlaidos ir (arba) didinamos savivaldybės biudžeto pajamos, atitinka lėšų sumą, kurios reikia šiems projektams įgyvendinti. Savivaldybės biudžeto atitiktis Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo nuostatoms turi būti pasiekta per ketverių metų laikotarpį, skaičiuojant nuo pirmų metų, kai pradėta skolintis projektams įgyvendinti.“

Analogiška nuostata įrašyta ir 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte.

Atsižvelgiant į visa tai, siūlome tokią Konstitucinio įstatymo 4 straipsnio naujos 5 dalies formuluotę:

„5. Nustatoma tokia savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklė – savivaldybė, tikrindama savo biudžeto atitiktį atitinkamai šio straipsnio 2 arba 4 dalyje nustatytai biudžeto sudarymo taisyklei, gali:

1) iš savivaldybės biudžeto asignavimų atimti asignavimus, skirtus:

a) bendrai finansuoti projektus, finansuojamus Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ar valstybės biudžeto lėšomis, įskaitant tinkamų finansuoti išlaidų daliai tenkanti pridėtinės vertės mokestį, išskyrus iš valstybės biudžeto gautus asignavimus šiems projektams bendrai finansuoti.

b) investuoti į projektus, kurie skirti prisitaikyti prie klimato kaitos, ją švelninti, taip pat skaitmeninti viešąjį sektorių ar ekonomiką.

c) investuoti į projektus, kuriais mažinamos savivaldybės biudžeto išlaidos ir (arba) didinamos savivaldybės biudžeto pajamos.

2) prie einamųjų metų pajamų pridėti tokią dalį praėjusių metų gruodžio 31 dieną buvusių sukaupytų savivaldybės biudžeto nepanaudotų pajamų – gautų, tačiau nepanaudotų pajamų, išskyrus nepanaudotas Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, – kuri einamaisiais metais panaudojama asignavimams.“

3. Konstitucinio įstatymo projektu keičiamo Konstitucinio įstatymo 4 straipsnio naujoje 10 dalyje išdėstytas biudžeto balanso taisyklės pažeidimo korekcijos mechanizmas yra taisytinas.

Manytume, kad vos tik atsiradus mažiausiam nukrypimui nuo savivaldybės biudžeto balanso rodiklio, iškart pritaikyti sankciją – suspenduoti lankstumo taisyklės galiojimą – būtų neteisinga.

Savivaldybės biudžeto einamosios išlaidos metai iš metų yra gana pastovios toms pačioms funkcijoms vykdyti. Tačiau išlaidos investicijoms būna labai netolygios. Atskirais metais savivaldybė gali vykdyti stambius investicinius projektus, o kitais metais gali investuoti ženkliai mažiau. Tokie išlaidų investicijoms svyravimai yra natūralus procesas, todėl vienais metais susidaro savivaldybės biudžeto balanso perteklius, o kitais metais atsiranda deficitas. Per eilę metų visa tai natūraliai susibalansuoja, todėl visiškai pagrįstai galima nustatyti, kad balansas būtų pasiektas per tam tikrą laikotarpį, bet yra nelogiška reikalauti visiško balanso kiekvienais atskirais metais. Be to, nukrypimai nuo balanso gali atsirasti ir dėl įvairių atsitiktinių veiksnių, pavyzdžiui, dėl negautų pajamų. Atsižvelgiant į tai, laikini nukrypimai nuo balanso rodiklio turėtų būti toleruoti. Tikrai

nėra proporcinga ir logiška iškart taikyti sankciją jau sekančiais metais, kai praėjusiais metais buvo nustatytas nukrypimas, nes sekančiais metais savivaldybė jau gali ištaisyti šį nukrypimą, tačiau ištaisymo faktas bus konstatuotas tikrai pasibaigus metams, t. y. tik dar kitais metais. Taigi, visus metus savivaldybė bus baudžiama, nors per tuos metus savivaldybė pilnai kompensuoja nukrypimą.

Kai kurios kitos valstybės taip pat naudoja korekcijos mechanizmą, tačiau netaiko sankcijų iškart vos tik atsiradus nukrypimui nuo balanso. Savivaldybei duodamas tam tikras terminas ištaisyti nukrypimą. Pavyzdžiui, Suomijoje, savivaldybei pažeidus biudžeto balanso taisyklę, duodamas 4 metų laikotarpis ištaisyti pažeidimą, ir tik po 4 metų, jei savivaldybė neištaiso pažeidimo, tuomet pritaikomas sankcijų mechanizmas.

Be to, toks detalus nukrypimo ištaisymo reglamentavimas Konstitucinio įstatymo projekte yra ydingas, kai reikalaujama kasmet ištaisyti ne mažiau kaip 25 proc. nukrypimo. Galbūt savivaldybė, vykdydama stambų investicinį projektą, negalėjo išvengti deficito ir buvo užfiksuotas nukrypimas, o sekančiais metais savivaldybė taip pat turi skirti didelius asignavimus šiam projektui toliau įgyvendinti ir negali pradėti ištaisyti nukrypimo, nepakenkdama kitų būtinų funkcijų finansavimui. Tuomet, pavyzdžiui, dar 2 metus po nukrypimo savivaldybė negrąžins savo balanso, bet per likusius 2 metus savivaldybė gali pilnai ištaisyti nukrypimą. Reikalinga leisti pačiai savivaldybei spręsti, kada ir koku dydžiu koreguoti nukrypimą per nustatytą laikotarpį, t. y. suteikti savivaldybei tam tikro lankstumo galimybę, o ne iškart taikyti sankcijas.

Todėl siūlome nukrypimo nuo balanso rodiklio ištaisymo nuostatą, išdėstytą 4 straipsnio 10 dalyje, formuluoti taip:

„10. Jeigu paskutiniaisiais pasibaigusiais metais savivaldybės biudžeto balanso rodiklis faktiškai nukrypsta nuo savivaldybės biudžeto balanso rodiklio, tenkinančio atitinkamai šio straipsnio 2 arba 4 dalyje nustatytą biudžeto sudarymo taisyklę (pritaikius savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklę), savivaldybė ne daugiau kaip per keturis metus turi pilnai kompensuoti šį nukrypimą. Jeigu šis nukrypimas nekompensuojamas per keturis metus, sekančiais ir vėlesniais metais savivaldybei netaikoma savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklė, iki kol nukrypimas nebus kompensuotas. Savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumo taisyklė pradedama taikyti po metų, kuriais savivaldybė kompensuoja biudžeto balanso rodiklio nukrypimą.“

Direktorė

Roma Žakaitienė